

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYELET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó minden közlemény a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendő (O-vár, Bástya-utca 9. sz.)	A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt, körli tagsági díj 1 frt. A tagsági díjak a Méhész-egylet pénztárnoka Gebhardt Döméhez küldendők Kolozsvárt.	Egyleti tagok, a 2 frt rendes, illetőleg 1 frt körli tagsági díjért ugy az „Erdélyi Gazda“-t, mint a „Méhészeti Közlöny“-t díjtalanul kapják.

III-ik évfolyam.

1888. december 1.

23. szám.

Keretes kaptáraink bajai.

(II. befejező közlemény.)

Sokan mondhatják bár, hogy a méhészetet valóban kedvelő előtt mi akadály sem létezik; én azonban nem hagyom senki által elvitatni ama meggyőződésemet, hogy 2 frt 50 kr. egy kaptárért nagyon sok és ha valaki kissé nagyobb, például száz kaptárt tartalmazó méhészetet akar alapítani: bár milyen szerencsés anyagi helyzetben van is az illető: mégis, sokszor meggondolja, ha valyon észszerű-e száz üres kaptárért 750 forintot s a szállítást is ide értve: legkevesebb, mint 800 forintot, holt kaptár állás-ként, egyszerre kiadni? Hízogek magamnak avval, hogy igen sok embert voltam már szerencsés a méhészet pártolásának érdemes voltáról meggyőzni, ha azonban valaki azt mondaná, hogy vagy száz lapozó kaptárral akarja a méhészetet megkezdeni, vagy inkább hozzá se fog, s ha ez irányban véleményemet kérné: minden kevés erőmmel a mellett harczolnék, hogy az illetőt a 100 kaptár beszerzése iránti szándékáról lebeszéljem.

Nincs elég szerencsésen kieszelve álló kaptáraink belső berendezése; már tudniillik azért, mert méztere arányítva a kétszer oly teriméjű költő térhez: igen kicsi s ennek következtében, a fiasítás, a méz rovására, igen nagy tért fog el s még azon hátránya is szembetűnő: hogy a költőtérrel Hanneman-rácsossal elválasztott méztérben a méhek nem találják magokat otthoniasan; igen nehezen fognak ott a munkához. Tekintve, hogy a méh az anyához mily szívósan ragaszkodik s hogy a méztérbe az anya soha nem meheti, legkevesebb sem csodálkozhatunk azon, hogy a méztérben a méh nem szívesen működik. Nekünk méhészeknek azonban ezen baj is kárt okoz, mivel 4—5 napi tétlenség a fő mézelési időben, korántsem oly esekélyesség, hogy ne érdemléné meg a gondolkodást a fölött: miként háríthatnók el legkönnyebben e bajt?

Gondolkoztak is már ezen s úgy vélte az illető méhész a csomót legkönnyebben megoldani, hogy a „költő tér

fent, a méztér lent“ legyen. Az anyaméhet az eddig méztérül használt helyre zárta s az alsó, a kaptár két harmadát kitevő költő ürt pedig, mivel ide le az anya soha nem jöhet: méztérre alakította át. Itt azonban a volt a hiba, hogy a dolgozó méhek a méztérbe nagyon is szívesen felmentek s míg az anya egy keretet bepetézhett, addig a munkások az egész tért bemézelték s hely, hova az anya tovább petézzen, nem volt. Volt ugyan alól üres hely elég, de hát a méhek nem jöttek le szívesen, ami miatt aztán sem a törzs nem fejlődhetett kellő erőre, sem mézet nem lehetett még a méztérből sem száratehni.

A fordított rendszer tehát többek állítása szerint nem bizonyult czélszerűnek; de mert mégis érezhető a módosítás hiánya: bátor vagyok e pontra vonatkozólag a következő eljárás megkísértését ajánlani:

Vegyünk a kaptár belsejének megfelelő nagyságú Hanneman-rácsot, tehát oly nagyságú, mint a méztér a költő ürtől elválasztó fedő deszka; fedjük el ezzel a legalsó, a röplük melletti keretsort s ide a legalsó térbe zárjuk el az anyaméhet. Alól lesz a költő, felül pedig a mézür, azzal a különbséggel, hogy bár a mézür a méhek hajlamának megfelelőleg a költés felett van, mindazonáltal mézterünk sokkal nagyobb lesz a költő-térnél s még a dolgozók sem fogják magokat oly árvának érezni, mintha a közlekedés csak tíz centiméternyi nyíláson történne!

Dzierzon-kaptárral méhészkedő társaimnak van Hanneman-rács is birtokukban s így a kísérlet által mi költség sem háramlik azokra, kik e rendszert kipróbálni akarják. Én, minthogy még ez évben tettem az első kísérletet, ezuttal a rendszer érdekében a küzdőterre lépni nem merek, kíváncsian várom azonban a kísérlet után méhésztársaim nyilatkozatait... Én eddigi kísérletem után szép eredményre számítok.

Szóllanom kell még a Dzierzon „iker“ kaptárokról, melyek elismert szakteknitvények által kipróbálva, az egyes álló kaptárokon sok tekintetben felül állónak ösmertetett el. Sok jó tulajdonságai mellett azonban van némi árnyoldala is; szerkezeténél fogva ugyanis azt méhesben nem, csakis szabadon összeállítható duczokban kezelhetjük, mely körülménynél fogva gyakori az eset, hogy midőn az idő alkalmatlan, mikor tudniillik a méhesben minden akadály nélkül dolgozhatnánk, ugyanakkor a duczok baj nélkül nem kezelhetők, pedig bizony egy elmulasztott nap, igen gyakran számbavehető kárt hozhat a méhes gazdára. —

Ezek után, — mint azt fentebb is tettem — ismételtén megjegyzem, hogy csakis a száraz tényt irtam le s nem vágyom ujítani jelenleg előismerésnek örvendő kaptárainkon; de csakis egyes, általam észlelt hibákról szóllok. Mint tudjuk, Róma sem épült egy nap alatt: kaptáraink sem állhatnak a tökély ama fokán, hogy azok minden kritikát kiálhassanak. Bizzunk tehát a jövőben és praktikus méhészeinknek szüntelen előre törekvő akarat és tetterejükben!

Károlyi Gyula.

A gyenge méhcsaládok erősítéséről.

„Gyenge méhcsaládok“ erősítéséről, a „M. Közlöny“ 21. számában, Károlyi Gyula úrtól megjelent cikkre következő észrevételeim vannak.

Legyen meggyőződve t. cikkíró úr, hogy Berlepsch, Dathé, Vogel, Gravenhorst s. a. t. méhészkorifeusaink közkezen forgó méhészeti műveiket nem a zöld asztal mellől, hanem (az első több mint 50 évi) tapasztalás alapján irták és az Ön által elítélt megerősítési eljárást ajánlják mint célra vezetőt.

Hogy Önnek nem sikerült, hiszem. De ennek nem az eszköz, hanem a kezelés lesz az oka. Mert a mint sejtem, Ön a tavaszi első vizsgálás alkalmával erősítette, az erős családok gyengítésével, a gyenge családokat. Akkor, csakugyan könnyen megeshetik, hogy egy, a tavasz első harmadában beállott, hirteleni zordabb időjárás, gyenge családjaiban, főképp, ha tulságosan sok fiasítást adott be és e fiasítást ugyanazon egy erős családtól vette el: — fiasítás rothadás és az erős család tönkrementése bekövetkezett.

Ilyen eljárás mellett, igaz, hogy az erős családot tönkre lehet tenni és a gyengében, fiasítás-rothadás léphet fel; sőt azt is hiszem, hogy ápril vége felé, vagy május elején, jó meleg időjárás lévén: a viasz-moly elhatalmasodott.

De sziveskedjék csak a legerősebb családait az első tisztulási kirepülés után beállók, enyhébb időjárás kor számításon (speculativ) etetni. Középszerű családjaikat egyelőre békében hagyva, a gyengéket, ha különben anyások, szükített röplyukkal, tartsa melegen és ha a számításon etetés mellett erős családjai teljes erőre (20 fél keretre) jutottak: ezekből családonként, népességökhöz képest, egy, legfőlebb két legérettebb s a kibuváshoz már

közeli álló fiasításos keretet vegyen el s azok helyett adjon be teljesen kiépített türes lépeket; eme kivett fiasításos kereteket párjával a középszerű családoknak adja be s ekkor ezeket is számításon etesse és miután emezek is teljőre jutottak: mindkét osztály családok igénybevételel a gyengéket előbb csak egy keret, kibuváshoz közeli álló fiasítással segítse fel. A beadott fiasítás 3—4 nap mulva kibuvik, továbbá 3 nap mulva a fiatal nemzedék házi munkához lát és ekkor beadhatnak eme gyenge családoknak 2—2 hasonminőségű fiasításos keretet.

Nézzük most mi az eredménye ez erősítésnek egy ok-szerűen kezelt méhesben? feltéve, hogy a családok anyái mind jók, feltéve, hogy a méhek csak márczius első harmadának a végén tartották tisztulási kirepülésöket és csak 15-ikével kezdetjük a számításon etetést: akkor, az erős családokkal körülbelül ápril közepe táján kezdetjük a középszerűeket félerősíteni és számításon etetni; május közepe táján pedig felerősíthetjük az erősök és volt középszerűekből egyetemlegesen a mondott módon a gyengéket is úgy, hogy május végével ezek is erősek lesznek; mert 3 keret fiasítással, kapott minden egyes család 9—10000 méhet erősítéstől és így ezek is, ha — eredetileg mondjuk csak 5000 méhkel birtak, — az erősítés által az anya is fokozott petezésre ösztönöztetve, ha csak 15000-et petezett is: lesz a család legalább 20—25000 méh állományu, így a június hóban már magára induló szaporitással, bizonyosan jó mézelő család lesz és tekintetbe véve, hogy május közepekor, a fagyos szentek elmúltával, az idő is enyhébb; lehetetlen, hogy az ilyen felerősítés ne sikerüljön, kivéve, ha a tavasz oly silány, mint az ez évi volt; de ez kivétel és kivétel szabály nem lehet.

A kasok cserélése sem eredményezendi azt, mit K. Gy. úr mond, ha akkor cseréljük a gyengéket az erősekkel, midőn a hordidő legmagasabb fokára fejlődött, mi körülbelül rendszeren a fagyos szentek (május 12—14) elmúltával áll be; addig pedig a gyenge családokat tartsuk melegen és szükített röplyukkal az idő viszonyaihoz mérlegelve.

Itten is áll mit előbb mondtam, hogy kivételes tavaszi idő nem képezhet szabályt, csak nagyobb óvatosságot igényel.

A gyenge családok etetésétől, e cikk elején idézett korifeusokkal együtt, semmit se tartok, de a kinek ez mulatságot okoz, ám tessék, valameddig a költséget meg nem unja. —

Roediger Rezső.

A méhésztésztélyről.

A második méhésztésztély novb. 17-én folyt le, nagy számu hallgatóság előtt és kiváló érdeklődés mellett. A felolvasó Csiki J. József tagtársunk volt, ki első felolvasásának mintegy folytatásaként, igen érdekes adat gyűjteményt tárt hallgatói elé, a méhek s különösen az anyaméhek életéről.

A petezésről szólva, ösmertette azt az elméletet, mely

szerint csupán mechanikus okoknak tulajdonítható, hogy a termékeny anyaméh a munkás méh-sejtbe, munkás méh petét ereszt, míg a here-sejtbe here petét. Ismertette Berlepschnek erre vonatkozó véleményét is, mely szerint az anyaméh tetszésétől függ, hogy minő petét rakjon le, kivéven, ha már elgyengült, elsatnyult.

Berlepsch, Siebold, Leukhardt s más jelesb méhészek után ösmertette az ugynevezett szüz-szaporitást, t. i. midőn a terméketlen anya petéző képes, azonban csak here petéket rak, mely herék semmiben sem különböznek a termékeny anya petéiből kikelt heréktől.

Az anyaméhéről szólva, főlemlité, hogy Vogel és mások, tapasztalat után meggyőződtek, hogy egy családban két anya is megél*), anélkül, hogy a bel béke legkisebb mérvben is zavarva volna. Különösen az olasz méheknél gyakori ez az eset. Sőt ennél a méh-fajnál igen sokszor megtörténik, hogy midőn az anya öregedni kezd: fiatal anyát nevel a család, ekként akarván gondoskodni arról, hogy a faj fenntartási munka egy pillanatig se szüneteljen. Tisztelettel viseltetik azonban a nép az öreg anya iránt, s a fiatal anya megtermékedése után is életben hagyja. Az öreg és fiatal anya ugyanazon kaptárban, de egymástól tisztas távolban, a pártoskodástól ment család védelmé alatt, végzik kötelességüket; mindkettő petézik s csak az öreg anya bekövetkezendő természetes halála után veszi át a fiatal, az osztatlan és korlátlan uralmat.

Az egyiptomi méheknél tapasztaltatott, hogy némely családban több tuczat anyaméh van, melyek azonban fejletlenek és igen aprók s ezért liliputi anyaméhnek is hívják. Ezek is bőven petéznak, de miután nem termékenyednek meg: csak here-pete rakására képesítvők. Azt raknak is bőségesen, még pedig a munkás méh-sejtbe, a méhész nagy boszuságára.

Az anyaméhek petéiről szólva, említést tett a csiraképtelen petékről, Leukhardt ismertetett legelőször 1860-ban. A különben termékeny anya petefészkének beteges állapota miatt veszíti el a pete a csiraképeségét. Előbb azt hitték a méhészek, hogy eme peték azonosak a terméketlen anyaméh petéivel és még 1853-ban ez állítás mellett harcolt maga Dzierzon is, a „Bienen Z“ című folyóiratban; de később rájött ő maga s bizonyították más jeles méhészek is, mint Herlikofer, Siebold, Klein sat. sat., hogy a peték csiraképtelensége a fennebb már jelzett okban rejlik.

Az érdekes felolvasást, a nagy számban összegyűlt hallgatók megéltjenezték. —

Az 1888. évi sorsolás eredménye.

Egyletünk választmánya, a f. évi november 18-án tartott rendkívüli ülésében megtörtént az ez évre előírányzott

*) Erről a kolozsvári méhészeknek is volt alkalmuk meggyőződni, már nem egy esetben.

nyereménytárgyak, valamint a két részjegy kisorsolása, Az eredmény következő:

1. Kisorsoltattak a 7. és 66. számú részjegyek.
2. Egy méhesaládot nyert, Bodor féle kaptárral Töltényi Antal 79 sz. alatt.
3. Egy rajt kaptár nélkül Bolkis György 27 sz. alatt.
4. Egy 2 irtos üres Bodor-kaptárt Károlyi Gyula 195. sz. alatt.
5. Egy raj fogót Borszéki Soma 56. sz. alatt.
6. Egy-egy fél kilós 3 üveg pergetett mézet Sötér Kálmán 81. sz. alatt.
7. Egy-egy fél kilós 3 üveg pergetett mézet Sipos Gábor 9. sz. alatt.
8. Egy-egy fél kilós 3 üveg pergetett mézet Kempelen Imre 69. sz. alatt.
9. Egy-egy fél kilós 2 üveg pergetett mézet Degán Ágoston 278. sz. alatt.
10. Egy-egy fél kilós 2 üveg pergetett mézet Rozsdás Antal 305. sz. alatt.
11. Egy-egy fél kilós 2 üveg pergetett mézet Balázs Antal 94. sz. alatt.
12. Egy-egy fél kilós 2 üveg pergetett mézet Reinbold Olivér 48. sz. alatt.
13. Egy fél kilós 1 üveg perg. mézet Mayer Károly 26. sz. a.
14. " " " " " " " " Dr. Biró János 426. " "
15. " " " " " " " " Felsznan J. 273. " "
16. " " " " " " " " Csik János 153. " "
17. " " " " " " " " Dr. Haller K. 84. " "
18. " " " " " " " " Szentgyörgyi L.* 61. " "
19. " " " " " " " " Czehe Imre 78. " "
20. " " " " " " " " Nesztor János 6. " "
21. " " " " " " " " Nyéki Méhes B. 127. " "
22. " " " " " " " " Tamási János 398. " "
23. " " " " " " " " Gajzágó Antal 115. " "
24. " " " " " " " " Pap Mihály 319. " "
25. " " " " " " " " Bartha László 263. " "
26. " " " " " " " " Gamauf Vilmos 382. " "
27. " " " " " " " " Bartók József 43. " "
28. " " " " " " " " Ditrói József 391. " "
29. " " " " " " " " Dr. Gocs Jenő 139. " "
30. " " " " " " " " Tulogdi Soma 89. " "
31. " " " " " " " " Merza Jóachim 421. " "
32. " " " " " " " " Hory Béla 54. " "
33. " " " " " " " " Barkó F.-né 65. " "
34. " " " " " " " " Dobál Antal 422. " "
35. " " " " " " " " Sigmund Dezső 395. " "

A sorsolás csak 449, tagsági díj hátralékkal nem terhelt egyleti tag között történt meg.

A nyereménytárgyak, kivéven az eleven méheket, f. évi decz. 1-től számítva 3 hó alatt átveendő a Hirschfeld

*) B.-hunyadi.

Sándor, helybeli csemege és fűszertüzlétében. Három hó eltelte után, az el nem vitt tárgyak az egyület tulajdonai maradnak.

Szentgyörgyi Lajos, s. k.
főtítkár.

Szakirodalmi szemle.

A gyümölcs-cukor a svájci méhészek XXII-ik vándorgyűlésén.

A svájci méhészek XXII-ik vándorgyűlésén előadott Dr. A. Planta véleménye a Follenius-féle gyümölcs-cukorról. A mint nevezett orvos főlemli, sokáig abban a nézetben volt, hogy a gyümölcs-cukorban nincs meg mind a két cukornem, melyeket a mézben feltalálhatunk; t. i. gyümölcs-cukor és szőlő-cukor; hanem csakis az előbbi s ép azért, egy oldalu méh-tápszernek tartotta. Mert magára a gyümölcs-cukor (levulose) csak fél-tápszer és a szőlő-cukorral (dextrose) vegyítve felel meg a kívánalomnak. Abban a véleményben volt, hogy mert szőlő-cukoroknak nevezi Follenius, hiányzik abból egyik alkotórésze az ugynevezett invert cukornak, t. i. a szőlő-cukor. Tehát a Follenius-féle cukor tulajdonképen nem gyümölcs, hanem invert cukor s csak népszerűsítés okából adták annak a gyümölcs-cukor elnevezést. Mindezek után megjegyzi Dr. Planta, hogy a Follenius-féle gyümölcs-cukor, mint méh-tápszer tökéletes s a mellett meg van az az előnye is, hogy háromszorta (?) olesőbb, mint a méz.

Felolvastatták a Dr. Follenius jelentése, melyben kifejti, hogy miért tartja az ő gyümölcs-cukrát tökéletes méh-tápszernek. Ő is erősíti, hogy a mézben és a nektárban megvan ugy a szőlő, mint gyümölcs-cukor; bizonyítja, hogy mindkét cukornem ugyanazon vegyi összetételekből áll, de a kísérletek mindannak dacára bebizonyították, hogy a kettő közül egyik se pótolhatja a mézet, mint tápszer. Felhózza, hogy az ő ugynevezett gyümölcs-cukra nem egyéb, mint zamatnélküli méz, mely, a mint Dr. Grote és Dr. Rossel is megerősítették, fizikai tulajdonságok tekintetében is azonos a mézzel (?) mert a mint az ő szirúpja $1-1\frac{1}{2}\%$ -al tömörítették, ép ugy megszemesesedik, mint a méz.

Ha már most — mondja továbbá Follenius — a gyümölcs-cukor ugyanazonos a mézben és nektárban levő cukorral: akkor az bizonyosan közelebb áll a mézhez, mint a Candis, vagy más cukorhoz, mely előbb a méh-gyomor nedve által változtatik át méz-cukornemüvé. Mely művelete a gyomor-nedvnek azonban, nem normalis, mert a méhnek nem nádméz, hanem invert-cukor kell tápszerül.

Ezeknél fogva, azt hiszem: teljes joggal mondhatom, hogy a gyümölcs-cukor pótolja a mézet a méh táplálásánál,

lévén annak tápértéke ugyanaz: mi a méz s e mellett kevésbé kerül. — (Schw. B. Z.)

Vegyes közlemények.

Együletünk t. tagjait, kik a múlt évi tagsági díja még nem fizették meg: felkérjük, hogy kötelezettségüknek mielőbb szíveskedjenek eleget tenni. A tagsági díjak Gebhardt Döme egy pénztárnokhoz küldendők.

Rendes tagsági díj egy évre két forint. Köri tagok díj 1 forint. Egy községből, vagy egy vidékről egyszerre jelentkezők 12 egyén, ha egyszersmint a tagsági díjat is beküldi, köri tag fog vétetni.

Tanítók, a nemes-cél iránti tekintetéből, kivételül 1 frt díj fizetés mellett köri tagnak felvétetnek.

A köri tagok az 1 frtért ugy az „Erdélyi Gazda” mint a „M. Közönyt” díjtalanul kapják, amelleit mindazon kértékben részesülnek, melyekben a rendes tagok.

Goboczy Karoly, ösmert veterán méhész és jeles gazda, „népgazdasági naptár”-t adott ki 1889. évre. Igen változatos tartalmu naptár érdekességét kiválóan en Grand Miklós, országos méhészeti felügyelő és Szentgyörgyi Lajos, az erdélyi méhész-egylet főtítkárának életrajza és jól sikerült arcképeik. A gazdaság, szőlőművelés, kertészet sat. kívül a méhészet is fel van ölelv naptárban. Ajánljuk méhész társaink figyelmébe (Ara?)

A legutóbbi méhész-estélyen Albu József társunk tartott felolvasást a „méhcsaládoknak a rajzási idő alatti kezeléséről”. Az érdekes felolvasás méltó előismeretben részesült. Lapunk jövő számában közölni fogjuk.

A „Méhészeti kalauz”. Albu József jeles munkáját együletünk Horatsik J. helybeli jó nevű könyvkereskedőnél helyezte el bizományba; általa kapható minden könyvkereskedésben. Ajánljuk a méhészet barátaim figyelmébe.

Beküldetett szerkesztőségünknek a „Magyar gazdasági szakirodalom könyvészete, — 186-188. Kiadja Koczányi és Vitéz könyvkereskedés Kassa-n. A kiválóan tartalmas lajstromot, melyben a méhészet jelentékeny tért foglal el — ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A szerkesztő üzenetei

D. Á. urnak. Vezzel. Várjuk. — Gy. G. urnak. Szíveskedjen a tagsági díj-fizetési kötelezettségét öt évig tart. — C. urnak. Korondon. Köszönet a küldeményért. Közelebről jöni. — K. D. urnak. F.-Váralja. Becses sorait vettük, — lapunk jövő számában adni fogjuk. —

Szerkesztésért felelős: **Bodor László**

Felügyelő bizottság: **Albu József, Fodor Gyula, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.**

Nyomatott Gámán János örökösainél Kolozsvárt. Bel-Középutca Minorita-épület.